

”Helsagssamleren”

Artikel 3: Hvordan samler man helsager?

Af: Erik Hvidberg og Lars Engelbrecht

I denne artikel ser vi nærmere på de forskellige muligheder, der er for at samle helsager enten sammen med almindelige frimærker eller som en ren helsagssamling. Artiklen er således ment som inspiration til, hvordan du kan inddrage helsager i din samling.

En helsagssamling

Hvis man vælger at starte en samling udelukkende med helsager er der mange forskellige spændende måder at opbygge en samling på:

Landesamling: En typisk helsagssamling er landesamlingen, som indeholder alle hovednumre af et bestemt lands helsager.

Samling af enkelte former for helsager: Man vælger en eller flere former for helsager (se artikel 2 i DFT nr 2/2002 om de forskellige helsager) og koncentrerer sig om disse. Fx. En samling af korsbånd fra hele verden op til år 1900 eller en samling af danske dobbelte brevkort returneret fra udlandet. Hvis man går mere i dybden med en enkelt type, kan det også være fx. X-numre (I Danmark var helsager med private tiltryk kendetegnet ved at have trykte numre med et ”x” foran).

Studiesamling: Hvis man er til fejl og varianter er der et væld af muligheder i helsagerne. Både mærkebilledet og det øvrige tryk (på de ældste danske brevkort fx. den græske bort) indeholder – ligesom almindelige frimærker – masser af variationer, som kan studeres og beskrives. Faktisk er dette et område som er meget lidt udforsket, så her er der stadig meget gode muligheder for at kaste sig over et udforsket område af filatelen.

Samling af takster/ anvendelse: Meget tæt op af en posthistorisk samling ligger en samling af helsager, der viser anvendelsen af helsagerne og typisk herunder de forskellige takster. Fx kunne en samling omhandle anvendelsen af Sveriges helsager fra 1900 til 1950 eller Engelske helsager sendt lokalt.

Udover disse samlerområder er det naturligvis muligt at kombinere dem – fx. et studie af varianter i engelske korsbånd.

Helsagssamling som supplement til frimærkesamling

Langt de fleste frimærkesamlere har en forkærlighed for et eller flere bestemte områder, og hvis man finder helsagerne fascinerende, vil det være meget oplagt at udvide sin traditionelle frimærkesamling med helsager. Det kan gøres på flere forskellige måder:

Traditionel filateli:

I en traditionel frimærkesamling medtages opfrankererede helsager for at vise brugen af frimærkerne. I sådanne tilfælde er det tillægsfrankaturen der er det interessante, idet mærkerne i givet fald enten skal være pladet, trykbestemt eller på anden måde (takning, farve etc) berettigede deres tilstedeværelse i samlingen.

Specialsamling: Helsager medtages for at vise at frimærkebilledet, hvor frimærkeklicheen også er anvendt til trykning af helsager. Eksempelvis en specialsamling bølgelinietype, hvor der medtages helsager, med bølgelinie mærkebillede. I Danmark gør samme sig fx.

gældende for Våbentypeudgaven og de "tofarvede" som på helsagerne er ensfarvede, men som Lasse Nielsen beskriver det i bogen "Danmarks Tofarvede frimærker 1870-1905" er det i stor udstrækning samme klicheer, der er blevet brugt til frimærker og helsager. Denne type af "genbrug" forekommer i mange lande.

Posthistorisk samling: Helsager er som enhver anden forsendelse, og derfor er der typisk masser af mulighed for at finde spændede posthistorie i helsager (se figur 1).

Stempelsamling: Helsagerne udmærker sig ved, at det ofte er muligt at finde meget smukke afstemplinger på dem. Enhver stempelsamler vil derfor kunne finde meget velegnet materiale blandt helsagerne.

Tematisk samling: Mange helsager har meget flotte illustrationer enten på selve mærkebilledet eller på resten af helsagen (for- eller bagside). Således findes der mange helsager indenfor temaer som bl.a spejdere, transport (tog, biler, skibe mv), skak og frimærker (se figur 2), men også helsager med private påtryk i form af logo eller reklamer passer godt ind i en tematisk samling, og mere herom i en senere artikel.

At samle helsager

Udfordringen i at samle helsager ligger i stor udstrækning også i at finde dem – så "samlerglæden" (følelsen af at have fundet det, du søgte) er meget levende. Mens mange frimærkehandlere er leveringsdygtige i Danmarks frimærker AFA nr. 1 til 1400, så er der ingen handlere, der har alle Danmarks helsagsbrevkort fra nr 1 til 140 på lager – det må du finde på byttedage eller i frimærkehandlernes "rodekasser". Du kan altså ikke bare gå ned at købe, når lommepengene tillader det, for frimærkehandleren har sjældent det, du mangler, og der kommer ikke nyt materiale hver uge. Så når du begynder at samle helsager må du indstille dig på at være tålmodig. Til gengæld er glæden så meget større hver gang du finder det du søger, og du bliver belønnet ved arbejdet med at skabe en samling, som adskiller sig fra de fleste andre samlinger, en samling der vil skabe megen interesse og fornøjelse.

En begrænsning for helsagssamlere ligger måske i, at danske frimærkekataloger desværre ikke medtager helsager, og derfor skal der investeres i et ekstra katalog hvis man vil kaste sig over helsagerne, men det kommer vi tilbage til i en senere artikel om helsagskataloger og anden litteratur om helsager.

Med hensyn til prisniveauet på helsager er det så absolut et meget tilgængeligt område af filatelen. Prisniveauet på langt de fleste hovednumre ligger i praksis på mellem 5 og 10 kr. Og selv meget sjældne helsager når aldrig prisniveauet på de sjældne danske frimærker (selvom helsagernes oplag ofte er en brøkdel af frimærkernes).

Så der er masser af gode argumenter for at starte samleriet af helsager!

Illustrationer:

6 øre brevkort forsøgt sendt indlands, men da indlandsporto er på 8 øre, og der var frankotvang for brevkort, er det tilbagesendt til afsenderen. Opfrankering til 8 øre (landsporto) kunne kun lade sig gøre med en 3 øre, og deraf overfrankering med 1 øre. Kan fx. bruges i posthistorisk samling. (artikel3a.jpg)

Ungarnsk helsag med tog – kan fx. bruges i tematisk samling. (artikel3b.jpg)

Korrespondancekort med ankomststempel og returstempel – kan fx. bruges i stempelsamling (artikel3c.jpg)

5 øres korrespondancekort opfrankeret med 5 øre. Kortet er sat i strafporto, idet den korrekte porto var 20 øre. Dansk "T" i cirkel, engelsk "1d - F.B.A." samt "12½" håndskrevet, desuden Britisk censur. (artikel3c.jpg)